

ที่ กษ ๑๒๐๔/ว ๒๕๖๔

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ยื่นคำขอรับการคัดเลือก
และจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

อ้างถึง หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ด่วนมาก ที่ กษ ๑๒๐๔/ว ๖๗๐
ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๔

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์
และวิธีการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนการคัดเลือกเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามนัยข้อ ๖
(๖) และข้อ ๑๐ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ (ระเบียบฯ
พ.ศ. ๒๕๓๕) เพื่อมิให้ผู้ยื่นคำขอเข้าทำประโยชน์และบุคคลในครอบครัวเดียวกันได้รับการจัดที่ดินจากหน่วยงาน
ของรัฐหลายแห่ง และเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่าบุคคลดังกล่าวต้องไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเอง
หรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยแต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ
ก่อนการเสนอคัดเลือกและจัดเกษตรกรเข้าทำกินในที่ดิน ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ส.ป.ก. ขอเรียนว่า ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่า
หรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ (ระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔)
ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ข้อ ๙ (๖) ได้กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของ
บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับการคัดเลือกและจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไว้ความว่า บุคคลผู้มีสิทธิ
ยื่นคำขอดังกล่าวต้องไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน
หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยแต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์เดิม
ตามระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่เนื่องจากข้อ ๑๒ วรรคสาม แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้กำหนดวิธีการ
ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยให้พิจารณาจากพยานหลักฐานในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมาพิจารณาประกอบกับ
พยานหลักฐานที่เห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและเทคโนโลยี
ในปัจจุบันและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ส.ป.ก. จึงขอชักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ
การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ยื่นคำขอรับการคัดเลือกและจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรมตามระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ ดังนี้

๑. หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการถือครองที่ดินของผู้ยื่นคำขอและ
บุคคลในครอบครัวเดียวกันของผู้ยื่น และ การพิจารณาขนาดที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ ตามข้อ ๙ (๖)
แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ ให้พิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อ ๑๒ วรรคสาม แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔
ประกอบกับมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ ๔/๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๓๘
เรื่องที่ ๔.๒ และหนังสือที่อ้างถึง ดังนี้

/๑.๑ การตรวจสอบ...

๑.๑ การตรวจสอบประเภทของที่ดินที่มีการถือครอง ให้พิจารณาจากจำนวนที่ดินที่ถือครองทั้งหมดทั้งที่อยู่ในเขตและนอกเขตปฏิรูปที่ดินที่ผู้ยื่นคำขอและบุคคลในครอบครัวเดียวกันของผู้นั้นมีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ดินที่ได้รับการจัดตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ และกฎหมายอื่น ๆ

๑.๒ การพิจารณาขนาดที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ ให้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดที่จะกำหนด โดยใช้ขนาดที่ดินตามมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมครั้งที่ ๒/๒๕๓๘ เรื่องที่ ๓.๑ เป็นแนวทางประกอบการพิจารณา โดยพิจารณาจากจำนวนที่ดินตามประเภทของที่ดินที่มีการถือครองในข้อ ๑.๑ ซึ่งเมื่อรวมกับที่ดินที่ได้รับจากการปฏิรูปที่ดินแล้ว ต้องไม่เกิน ๕๐ ไร่ สำหรับการประกอบเกษตรกรรมทั่วไป หรือ ๑๐๐ ไร่ สำหรับเกษตรกรรมประเภทสัตว์ใหญ่ ยกเว้นในกรณีที่ดินคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนดไว้ต่ำกว่าโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๑.๓ วิธีการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข้อ ๑.๑ และ ๑.๒ ให้พิจารณาจากพยานหลักฐานในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศประกอบกับพยานหลักฐานที่เห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ตรวจสอบข้อมูลการถือครองที่ดินจากระบบบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ (Linkage Center) และระบบจัดที่ดินออนไลน์ (ALRO Land Online) รวมถึงระบบฐานข้อมูลสารสนเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (หากมี)

๑.๓.๒ เนื่องจากข้อ ๙ (๖) ประกอบข้อ ๑๒ วรรคสาม และข้อ ๕๕ (๑) แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ กำหนดให้พิจารณาพยานหลักฐานของหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมที่ดิน กรมป่าไม้ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมธนารักษ์ องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อตรวจสอบกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินของบุคคลเพื่อประกอบการพิจารณาคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเกี่ยวกับการถือครองที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมของผู้ยื่นคำขอและบุคคลในครอบครัวเดียวกันของผู้ยื่น ประกอบกับโดยที่ปัจจุบันการประสานหรือเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลของ ส.ป.ก. เข้ากับระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น เพื่อให้การคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรตามระเบียบดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามมาตรา ๔ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงขอให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนั้น ๆ โดยให้พิจารณาดำเนินการตามวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่างประกอบกัน ดังนี้

๑.๓.๒.๑ มีหนังสือนำส่งรายชื่อผู้ยื่นคำขอและบุคคลในครอบครัวเดียวกันของผู้ยื่นไปยังหน่วยงานข้างต้นในฐานะกรรมการในคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด อนุกรรมการในคณะอนุกรรมการอำเภอ หรือระหว่างหน่วยงานหากไม่ได้เป็นกรรมการหรืออนุกรรมการดังกล่าว เพื่อขอทราบข้อมูลการถือครองที่ดินในระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานซึ่งไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบข้อมูลการถือครองที่ดินดังกล่าวว่า บุคคลตามรายชื่อข้างต้นเป็นผู้ถือครองที่ดินในจังหวัดนั้น และจังหวัดอื่นใดหรือไม่ เพียงใด และให้กำหนดระยะเวลาขอทราบผลการตรวจสอบตามความเหมาะสมไว้ในหนังสือดังกล่าวด้วย

๑.๓.๒.๒ มีหนังสือนำส่งรายชื่อผู้ยื่นคำขอและบุคคลในครอบครัวเดียวกันของผู้ยื่นไปยังหน่วยงานข้างต้นเพื่อตรวจสอบข้อมูลการถือครองที่ดินและกำหนดระยะเวลาขอทราบผลการตรวจสอบตามแนวทางที่ระบุในข้อ ๑.๓.๒.๑ โดยขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดังกล่าวส่งข้อมูลหรือสำเนาเอกสารหรือหลักฐานผ่านช่องทางดิจิทัลมาเพื่อประกอบการพิจารณาตามข้อ ๙ (๖) ประกอบข้อ ๑๒ วรรคสาม และข้อ ๕๕ (๑) แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการทำสำเนาดังกล่าว

เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานและการให้บริการประชาชนในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล ตามมาตรา ๑๑
วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒

๑.๓.๓ ตรวจสอบข้อมูลจากแบบสอบสวนสิทธิและพยานหลักฐานอื่นที่ผู้ยื่นคำขอ
ได้ให้การไว้และลงลายมือชื่อยืนยันข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ในขั้นตอนการสอบสวนสิทธิ โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า
ผู้ให้ถ้อยคำดังกล่าวกระทำการโดยสุจริต ตามนัยมาตรา ๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๑.๔ ผลการตรวจสอบ

๑.๔.๑ หากผลการตรวจสอบปรากฏหลักฐานว่า ผู้ยื่นคำขอและบุคคลในครอบครัว
เดียวกันของผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ดินที่ได้รับการจัดตามกฎหมายว่าด้วยการจัด
ที่ดินเพื่อการครองชีพ และกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งเมื่อรวมกับที่ดินที่ได้รับการปฏิรูปที่ดินแล้ว เกินกว่า ๕๐ ไร่
สำหรับการประกอบเกษตรกรรมทั่วไป หรือ ๑๐๐ ไร่ สำหรับเกษตรกรรมประเภทสัตว์ใหญ่ ผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับ
การคัดเลือกและจัดที่ดินตามข้อ ๙ (๖) แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔

๑.๔.๒ หากผลการตรวจสอบตามข้อ ๑.๓ ไม่พบข้อมูลการถือครองที่ดินของผู้ยื่นคำขอ
และบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือในกรณีที่ล่วงเลยระยะเวลาขอทราบผลการตรวจสอบตามข้อ ๑.๓.๒ แล้ว
และยังไม่ได้รับหนังสือแจ้งข้อมูลจากหน่วยงานจัดที่ดินอื่นและองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ให้ถือว่า
ได้มีการตรวจสอบแล้วแต่ไม่ปรากฏพยานหลักฐานเกี่ยวกับการถือครองที่ดินของผู้ยื่นคำขอและบุคคลในครอบครัว
เดียวกันของผู้นั้น

๑.๔.๓ ในกรณีที่เห็นว่า พยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบตามข้อ ๑.๓ ยังไม่เพียงพอ
แก่การพิจารณา เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบข้อมูลจากพยานบุคคลอื่นซึ่งอยู่ในท้องถิ่นนั้น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ผู้อยู่ใกล้เคียง หรือโดยวิธีการอื่นใดเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาตามแนวทางในข้อ ๑.๔.๑ และ ๑.๔.๒ ก็ได้

๑.๔.๔ กรณีผลการตรวจสอบตามข้อ ๑.๓ และ ๑.๔.๓ (หากมี) ปรากฏพยานหลักฐาน
เกี่ยวกับประเด็นที่เป็นสาระสำคัญขัดหรือแย้งกัน ให้สอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวอีกครั้งก่อนวินิจฉัยนำพยาน
หลักฐานที่ตรวจสอบได้ทั้งหมดเพื่อประกอบการพิจารณาออกคำสั่งต่อไป

๑.๔.๕ หากมีการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่ผู้ยื่นคำขอแล้วและปรากฏผลการตรวจสอบ
ในภายหลังว่า ผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับการคัดเลือกและจัดที่ดินตามข้อ ๙ (๖) แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔
เนื่องจากเป็นผู้มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันเพียงพอ
แก่การเลี้ยงชีพอยู่ก่อนได้รับการคัดเลือกและจัดที่ดินแล้ว ให้ดำเนินการเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ผู้นั้นได้รับการจัด
ให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามคำขอดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ผู้นั้นมีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม
เป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพภายหลังจากที่ได้รับการคัดเลือก
และจัดที่ดิน ให้ดำเนินการสั่งให้เกษตรกรคืนสิทธิตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับ
การเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือบอกเลิกสัญญาเช่าที่ดินหรือสัญญาเช่าซื้อที่ดิน แล้วแต่กรณี

๒. การตรวจสอบคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรตามข้อ ๙ (๒) แห่งระเบียบฯ พ.ศ. ๒๕๖๔
ประเภท “ผู้ประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก” เนื่องจากเป็น “ผู้ยากจน” ซึ่งมีรายได้ไม่สูงกว่า
อัตรารายได้ที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด ให้พิจารณาจากอัตรารายได้ผู้ยากจนตามมติ
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เรื่องที่ ๓.๖
ทั้งนี้ ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจพิจารณาปรับอัตรารายได้ขั้นต่ำของผู้ยากจนดังกล่าวให้เป็นไปตามอัตรา

รายได้ของผู้ยากจน ตามที่คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (พชช.) กำหนด
ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในการนี้ ส.ป.ก. จึงขอให้จังหวัดโปรดแจ้งให้ ส.ป.ก.จังหวัด ทราบแนวทางปฏิบัติงานข้างต้นต่อไป
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข)

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำนักกฎหมาย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๒๙๐๔